

KONGO DEMOKRATİK CUMHURİYETİ

BİLGİ NOTU

AFRİKA'NIN AKCİĞERİ

KONGO DEMOKRATİK CUMHURİYETİ

- Muhteşem doğal zenginliklerine rağmen en az gelişmiş ülkeler statüsünde yer alan, dünyanın en yoksul ülkelerinden biridir.
- Ekonomisi, yolsuzluk başta olmak üzere pek çok kronik sorundan mustarip olup, yeterli beslenme, sağlık ve eğitim imkanlarından mahrum olan ülkenin geneline bir nevi sefalet düzeni hakimdir.
- 1994'teki Ruanda soykırımı sonrasında ülkenin doğu kesimlerinde başlayan iç çatışma, savaş ve istikrarsızlık, etnik ayrılıkçı hareketler halinde günümüzde de sürmektedir.
- Koltan, kobalt, altın ve benzeri kıymetli madenler açısından zengin olan doğu bölgeleri; komşu ülkelerin yanı sıra onların destekçisi Batılı devletlerin ve hepsinin birlikte kullandığı yerel silahlı grupların elinde küresel bir hesaplaşma sahasına dönmüştür.
- Elektronik endüstrisi için kritik önem taşıyan, zengin rezervli mineraller, genellikle isyancı gruplar aracılığıyla küçük tüccarlara, bunlardan da doğrudan veya Ruanda üzerinden dolaylı şekilde küresel şirketlere aktarılmaktadır.
- Kinşasa'da; Kongo'daki madenlerin aslan payını ABD'nin kaptığına ilişkin yaygın bir kanaat mevcuttur.
- Rusya, Kongo'daki yatırımlarını ve faaliyetlerini arttırmakta; Çin de özellikle lityum batarya teknolojisi için gerekli kritik madenler sebebiyle konumunu sağlamlaştırmaktadır.
- Kongo hükümeti, maden yataklarını gayri hukuki olarak işleten silahlı grupların cürümlerine iştirak etmekle suçladığı Apple'a karşı geçtiğimiz aralık ayında açtığı davayla gündeme gelmiştir.
- Ülke siyasetinde F.Tshisekedi'nin yükselişi, devlet başkanı olarak ikinci dönemine başlaması ve Mayıs 2024'te hükümetin kurulması politik stabilizasyon açısından önemli bir gelişme olmuştur.
- Arkasında ABD'nin olduğu ileri sürülen başarısız darbe girişimi ise siyasi istikrarın geleceği açısından soru işaretlerine yol açmıştır.
- Halkın alım gücü düşük olsa da kalabalık nüfusu ve Orta Afrika'da stratejik bir konumda bulunması, Kongo'yu ihracatçılarımız için önemli bir pazar haline getirmektedir. Madencilik, savunma sanayi, inşaat, enerji ve tarım başta olmak üzere pek çok sektörde yatırım imkânı da söz konusudur.
- Kongo üzerinde çekişen devletler arasında kendi yolumuzu çizmemizde; bunu yaparken söz konusu ülkenin savunma kapasitesini arttırma hamlesi, yer altı zenginliklerinin 24 trilyon dolar değerinde olması ve Katolik kilisesinin etkinliği hususlarını dikkate almamızda yarar olduğu değerlendirilmektedir.

AFRİKA'NIN AKCİĞERİ

KONGO DEMOKRATİK CUMHURİYETİ

Hem Zengin Hem Fakir: Başlı Başına İroni

Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Orlando von Emsiedel'in yönetmenliğini yaptığı Virunga adlı belgesel filmde yansıtıldığından öte doğal zenginliklere sahip olmasına rağmen, En Az Gelişmiş Ülkeler statüsünde yer alan dünyanın en yoksul ülkelerinden biridir.

Bakır, elmas, altın, kobalt, koltan, çinko, niobium, germanyum, kadmiyum, manganez, uranyum ve petrol gibi zengin maden rezervleri olan ülke; dünyanın ikinci en geniş yağmur ormanlarına ve uzunluğu dört bin kilometreyi bulan, debi bakımından dünyanın ikinci en büyük ırmağı Kongo Nehri'ne ev sahipliği yapması nedeniyle de "Afrika'nın Akciğeri" olarak bilinmektedir. Nehir ve kolları, sadece Kongo'nun değil Kara Kıta'nın önde gelen sulama kaynağı ve taşımacılık yolu olması sebebiyle de ehemmiyet taşımaktadır. Geçimlik tarım Kongoluların en önemli ekonomik faaliyetidir. 80 milyon hektar verimli arazisi olan ülkenin yüz milyonluk nüfusunun yaklaşık %70'i kırsal alanda yaşamakta, buna karşılık tüketilen gıdanın %80'den fazlası ithal edilmektedir.

1960'ta bağımsızlığını kazandığında kıtanın en çok endüstrileşmiş ikinci ülkesi olan Kongo, 1980'lerin ikinci yarısında amansız bir girdabın içine çekilmiştir. Bu süreçte enflasyon, yolsuzluk, açık olmayan ekonomik ve mali politikalar, nitelikli işgücü eksikliği, güvenilmez ve belirsiz hukuki altyapı gibi temel problemlerine, 1996'da başlayan iç çatışmayla birlikte toplam üretimin ve gelirin düşmesi, dış borcun artması ve sürekli istikrarsızlık sorunları da eklenerek, ülkedeki yabancı sermaye operasyonları neredeyse durma noktasına gelmiştir.

Ülkede karşı karşıya kalınan en ciddi sorunlardan birisi yolsuzluk olup, birçok şirket işlemlerinin önemli kısmını resmiyete dökmediğinden, kayıt dışı ekonomi GSYİH'nın dokuz katına çıkmıştır. Tüm olumsuzluklara ve iç karışıklıklara rağmen, ekonomi 2002-2019 yıllarında ortalama %5 büyüme trendi sergilemiş, son birkaç senede de hemen hemen bu seviyelerde seyretmiştir.

Dış ticaretinde fazla veren Afrika ülkelerinden biri olan Kongo'nun toplam ticaret hacmi 2023'te 54 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Başlıca ihracat kalemleri bakır ve cevher alaşımları, ham altın, kobalt oksitleri, kalay cevheri, kakao dane ve kırıkları ile diğer metal cevherleri; temel ithalat kalemleri ise petrol yağları, kükürt, maden işleme makineleri, demir-çelik inşaat aksamı, eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, iş makineleri, iş ve maden makinelerinin aksam ve parçaları, sıvılar için pompalar, magnezit ve kablodur. En önemli ticaret ortağı, ihracatının %40'dan fazlasını ve ithalatının %20'sini yaptığı Çin'dir. Diğer ortakları Zambiya, Güney Afrika Cumhuriyeti, Güney Kore, Hong Kong, Singapur, Mozambik, Suudi Arabistan, BAE, Belçika ve Hindistan'dır.

Ülkenin muhteşem kaynakları küresel aktörler, çok uluslu şirketler, komşu devletler, bunların uzantısı silahlı gruplar ve kaçakçılığa göz yuman güvenlik kuvvetleri eliyle yurt dışına kaçırılmaktadır. Zenginlikleri, yabancı işletmelere, sermaye sahiplerine ve yolsuzluk ekonomisi içerisinde saf tutan kişilere transfer edilmekte, bu da alım gücü yüksek bir zümre yaratmaktadır. Toplumun geri kalanındaki vaziyet ise yeterli beslenme, sağlık ve eğitim imkanlarından mahrum olan halkın %60'tan fazlasının yoksulluk sınırının altında, günlük iki ila beş dolar arasında gelire hayatta kalmaya çalıştığı bir sefalet düzeninden ibarettir.

Ruanda ile sınır oluşturan dünyanın en büyük üçüncü gölü olan Kivu Gölü'nün hemen yanı başındaki, Kuzey Kivu eyaletinin başkenti Goma şehrine uğrayan herkes, yerel halkın ve çocukların merkezi yerlerde "muzungu"dan (Svahili dilinde "beyaz adam") para dilendiğine, sokaklarda ailesi olmayan çocukların sayısının bir hayli fazla olduğuna ve müstemleke tecrübesini yaşamış diğer ülkelerdeki gibi fuhşun çok yaygın olduğuna üzülerek şahitlik etmektedir.

Terör, iklim değişikliği, temiz su sıkıntısı, sağlık ve hijyen şartlarının yol açtığı salgın hastalıklar halkın karşılaştığı zorlukları endişe verici boyutlara çıkartmış, nüfusun büyük bölümü risk altında yaşarken, her yıl binlerce çocuk ve yetişkin salgın hastalıklar nedeniyle yaşamını yitirmiştir.

Kivu Gölü; Goma'nın tek su kaynağı olarak, insanların çamaşırlarını yıkarken, evlerine su taşıdıkları, yıkanırken balık tutup sattıkları ve karınlarını doyurdukları bir su havzası olarak yerel halka çoklu hizmet sunmakta, dolayısıyla türlü hastalıklara da davetiye çıkarmaktadır.

Ülkede; maymun çiçeği (MPOX), hepatit A, HIV/AIDS, karahumma, ebola, sıtma gibi ciddi sağlık sorunları ve salgın hastalıklar yaygın olarak hüküm sürmektedir. Nüfusun yarısının temiz

su sıkıntısı çektiği Kongo'da; bir milyondan fazla yetişkin HIV virüsü taşımakta ve doktor başına hasta sayısı on bini aşmaktadır. Ayrıca, Kongolular kendi bahçelerinde yetiştirdikleri bir bitkiden ürettikleri, "bangi" adlı esrar türevi uyuşturucu maddeye fazlasıyla bağımlı olup, bunu sigara yerine kullanmaktadırlar. Gelir seviyesi birazcık elverenler arasında alkol tüketim oranı da oldukça yüksektir.

Yürek Sızlatan Yakın Tarih

19. yüzyılın ikinci yarısında Belçika tarafından sömürgeleştirilen ülkenin tabii zenginlikleri biteviye Batı'ya aktarılmıştır. Bu sürecin başında Belçika Kralı II. Léopold, açlık ve sefaletle mahkûm ettiği Kongolulardan on milyonunun ölümüne yol açarak, sömürge tarihine "Kongo Kasabı" lakabıyla kara bir leke olarak geçmiştir. Öyle ki topyekûn çalışma kampına çevirdiği koca ülkede ağır şartlarda kauçuk çıkarmak istemeyen insanları vurdurup, harcanan kurşunlara kanıt olması adına bir ellerini kestirmekten bile geri kalmamıştır.

Ülke, II. Dünya Harbi sonrasında Afrika'da başlayan bağımsızlık sürecinde Kongo Cumhuriyeti adı altında 1960'ta bağımsız olmuştur. İç karışıklıklarla geçen ilk yılların ardından 1965'te idareye el koyan Gen. Joseph-Desire Mobutu; otuz yılı aşkın süren iktidarında milli politikalar uygulamış, yabancılara ait işletmeleri kamulaştırmış,

sömürgeciliğin izlerini silmek için ülkenin adını 1971'de Zaire olarak değiştirmiş ve II. Léopold'den ismini alan başkent Léopodville'yi de Kinşasa yapmıştır. Ülkenin adı 1997'den itibaren de Kongo Demokratik Cumhuriyeti olmuştur.

1994'te Ruanda'da yaşanan, merkezinde ülkenin iki büyük etnik topluluğu Hutular ve Tutsilerin olduğu olaylar, Kongo'nun kaderini de olumsuz etkilemiştir. II. Dünya Harbi sonrasında en büyük soykırımının yaşandığı Ruanda'da yaklaşık bir milyon insan palalarla katledilmiştir. Ruanda'dan göç ettirilen Hutuların Kongo'nun Kivu bölgelerine yerleştirilmesi ise zaten vatandaşlık ve toprak kanunlarıyla ayrımcılığa maruz kaldığını ileri süren Tutsilerin Kinşasa yönetiminden duyduğu rahatsızlığı katbekat arttırmıştır. Kongo, topraklarına sığınan Hutuları koruyup, mültecilerde silahlanmalarını desteklerken; Ruanda'nın da Kongo'daki Tutsilere askeri, siyasi ve ekonomik destek vererek örgütlenmelerini sağlaması iki ülke arasında kriz yaratmıştır.

Nihayetinde, soykırım faillerini ele geçirip cezalandırmak isteyen Ruanda'nın Kongo'nun doğusunu işgal etmesi 1996-1997 yıllarında I. Kongo Savaşı'na yol açmış; Kinşasa yönetiminin işgal güçlerinden ülkeyi terk etmesini istemesi üzerine başlayan Tutsi isyanına Ruanda'nın müdahil olmasıyla da 1998-2003 yıllarında II. Kongo Savaşı yaşanmıştır. Bu süreçte, Burundi ve Uganda, bazı Batılı ülkelerce de desteklenen

Ruanda'nın yanında yer alırken; Zimbabve, Namibya, Mali, Libya ve Çad gibi rejimleri sosyalizme eğilimli Afrika ülkeleri de Kongo'ya destek vermiştir. Yaklaşık beş milyon insanın hayatını kaybettiği bu savaşlar yakın tarihin en kanlı olayları arasına girmiş ve Afrika Dünya Harpleri olarak adlandırılmıştır.

Akan onca kana rağmen Kongo'nun Kuzey Kivu, Güney Kivu ve İturi eyaletlerinde bir türlü dinmeyen gerginlik; Kongo ile Ruanda arasında 23 Mart 2009'da imzalanan barış anlaşmasının bozulmasıyla doğan, 23 Mart Hareketi (M23 / Kongo Devrim Ordusu) adlı ayrılıkçı Tutsi örgütüyle silahlı isyana da dönüşmüştür. Kinşasa yönetiminin Kivu bölgesini ekonomik olarak sömürdüğü ve adaletsiz uygulamalarda bulunduğu iddiasıyla 2012'den itibaren siyasi hak ve toprak talep eden M23, Ruanda tarafından desteklenmiştir.

Özellikle Kuzey Kivu'da etkin olan ve bölgedeki büyük şehirleri defalarca ele geçiren isyancı gruplarla birçok kez barış anlaşması yapılsa da yaklaşık otuz senedir milyonlarca insanı etkileyen kanlı kapışmalara mâni olunamamıştır.

Durumu sakinleştirmek üzere BM İstikrar Misyonu ve Doğu Afrika Topluluğu, ardından Güney Afrika Kalkınma Topluluğu askerleri devreye sokulmuş ama yine de bir gelişme sağlanamamıştır. Söz konusu problem; M23'ün Kasım 2021'de terör saldırılarını tekrar başlatıp, Şubat 2024'ten itibaren de kontrol alanını Goma yakınlarına kadar genişletmesi ölçüsünde ileri boyutlara taşınmıştır. Hatta, insanları şiddetten korumadaki başarısızlığı nedeniyle BM misyonuna karşı oluşan öfke, Kinşasa hükümetinin BM askerlerinin ülkeden ayrılmasını talep etmesine yol açmıştır.

Kongo'nun koltan, kobalt, altın ve benzeri kıymetli madenler açısından zengin olan Ruanda ve Uganda sınırlarındaki toprakları; bu ülkelerin yanı sıra onların destekçisi Batılı devletlerin ve

hepsinin birlikte kullandığı yerel silahlı grupların çıkarları sebebiyle küresel bir hesaplaşma sahasına dönmüştür.

Halihazırda Kongo'da, en az yüz yirmi silahlı grup faaliyet göstermekte ve bunların yurt dışından aldıkları destek sayesinde Kongo Savaşları düşük yoğunlukla günümüzde de devam etmektedir. Bahse konu örgütler arasında M23 dışında, etnik ayrılıkçı Mai-Mai Kata Katanga ve Kongo'nun Kalkınması İttifakı ile Hutuların bir organizasyonu olan Ruanda'nın Kurtuluşu İçin Demokratik Güçler ve İslam devleti kurmayı hedefleyen Demokratik İttifak Güçleri gibi yapılanmalar öne çıkmaktadır.

İki yüz elli civarında etnik grubun mevcut olduğu Kongo, etnik kimlikler üzerinden alevlendirilen bir tür anarşiyle karşı karşıyadır. Ülkede yaşananlar; bölgesel bir kaotik ortamın yanı sıra yaklaşık altı milyon sivilin yerlerinden edilmesine, gıdaya erişimde zorluklara, gıda fiyatlarında artışlara ve salgın hastalıklara yol açmıştır. Ayrıca, iç göç dolayısıyla kurulan kamplarda her beş kız çocuğundan dördünün cinsel istismara uğradığı, erkek çocukların silahlı gruplara ve terör saldırılarına katılmaya zorlandığı, bunlardan çoğunun da hayatını kaybettiği tam bir insanlık dramı yaşanmıştır.

Etnik Hassasiyetin Ardındaki Duygusal Motivasyon

Elektronik endüstrisi için kritik madenlere sahip olan Kongo Demokratik Cumhuriyeti; 5G teknolojisine ilaveten, pille çalışan elektronik gereçlerde ve elektrikli araçların bataryalarında kullanılan maddelerin rezervinde ve üretiminde dünya lideridir. Ülkedeki karmaşanın yoğunlaştığı Kivu bölgeleri, özellikle dünyadaki koltan rezervinin %60'ını, mevcut üretimin ise %80'ini tek başına karşılamaktadır. Koltan, içerdiği mineraller birtakım işlemler gördükten sonra sayısız elektronik cihazın kritik bir bileşeni haline gelmektedir. Hatta bu yazıyı okuduğunuz telefonunuzun, tabletinizin veya laptopunuzun bataryasındaki küçük bir parçanın Kongo'dan geldiğine kesinlikle emin olabilirsiniz.

Kivu'daki iki yüzden fazla maden işletmesi; yüzeye çok yakın bir maden olan koltanın önemli kısmını, "artisanal" olarak ifade edilen, yerel halkın küçük ölçekli madencilik faaliyetleriyle ve teknoloji kullanmadan elle çıkartmaktadır. Kinşasa yönetiminin bölgedeki kontrolünün zayıf olması nedeniyle, kıymetli madenler genellikle isyancı gruplar aracılığıyla küçük tüccarlara, bunlardan da doğrudan veya Ruanda üzerinden küresel şirketlere aktarılmaktadır. Koltan gibi kritik madenlerden olan ve 3T mineralleri olarak adlandırılan kalay, tantal ve tungsten de hemen hemen aynı sömürüye maruz kalmaktadır.

Silahlı grupların kontrol ettiği bu ve benzeri maden işletmelerinin çoğunda; hiçbir güvenlik ve sağlık tedbiri alınmadan kazıcı, yıkamacı, satıcı, hatta kaçakçı olarak kırk binden fazla çocuk çalıştırılmaktadır. Günde bir ila beş dolara, neredeyse karın tokluğuna iş gören bu çocuklar, sıklıkla ağır metallere, radyoaktif maddelere ve cinsel istismara maruz kalmaktadır.

Belgeselde de UNESCO tarafından dünya mirası listesine dahil edilen Kuzey Kivu'daki Virunga Millî Parkı'nın altında bulunan petrol rezervine göz koyan İngiliz enerji şirketi Soco'nun, isyancılarla birlikte kalkıştığı vahşet anlatılmıştır. Kongo'da onlarca yıldır yaşananların küçük bir örneğini ancak yansıtabilen bu film, nesli tükenmekte olan dağ gorilleri ve parkın biyoçeşitliliği üzerinden ülkedeki milli servetin gerçekte nasıl bir sömürüye konu edildiğini tüm dünyaya göstermiştir. Bir taraftan bir avuç park koruyucusunun gorillerle kenetlenerek, Soco'nun petrol aramasına ve M23'e karşı gösterdiği direniş, öte yandan da ordu ve isyancılar arasında süregelen iç savaş, milli park üzerinden aktarılmış; isyancılar ve kaynakları sömüren çok uluslu şirketlerin iş birliği yüzünden halkın çektiği açlık ve sefalet de net şekilde ortaya konmuştur.

Kanlı Elmaştan Kanlı Elmaya Batı Medeniyeti

Kinşasa hükümeti, kendi topraklarındaki bazı maden yataklarını gayri hukuki olarak işleten silahlı grupların cürümlerine iştirak etmekle suçladığı teknoloji devi Apple'a 16 Aralık 2024'te Fransa ve Belçika'da açtığı davayla gündeme gelmiştir.

Dava kapsamında; Apple'ın, isyancı grupların etkin olduğu Kongo'nun doğu kesimlerinde yasa dışı şekilde çıkarılan 3T minerallerini Ruanda üzerinden akladığı, böylelikle isyancı milislerin finanse edilerek terör döngüsünün körüklenmesine, çocuk işçilerin çalıştırıldığı madenler dola-

yısıyla da insani ve çevresel kaynakların tahrip edilmesine yol açtığı ileri sürülmüştür.

Ürünlerinde çatışma bölgelerinden çıkarılan madenleri kullandığına ilişkin iddiayı reddeden Apple ise 2024 yılı başlarında tedarikçilerine artık Kongo ve Ruanda'dan 3T mineralleri satın almamaları yönünde talimat verdiğini açıklamıştır.

İlgili mahkemelerin Apple'a karşı cezai soruşturma başlatıp başlatmayacağı henüz netleşmemekle birlikte bu gelişme; Kinşasa Hükümeti'nin devasa uluslararası şirketlere karşı hukuk mücadelesi başlatma kararlılığı ve Devlet Başkanı Félix Tshisekedi'nin Afrika'nın Don Kişot'u olmaya ilk adımını atması bakımından önem taşımaktadır.

2019'da da ABD merkezli Uluslararası Hak Savunucuları isimli kuruluş Kongo madenlerindeki kötü çalışma koşullarında hayatını kaybeden ve yaralanan bazı çocukların aileleri adına, ürünlerinde kobalt madenini kullanan Apple, Google, Tesla, Microsoft ve Dell'e tazminat davası açmış, ancak mahkeme davayı reddetmişti.

Küresel çıkarlarını muhafaza etmek için bu kez çok uluslu şirket maskesiyle Afrika'ya çöken sömürgecilik belası, Kara Kıta'nın doğasının ve insanının kanını emmeye devam etmektedir. Canavar ruhlu yeni Léopold'lar trilyon dolarlık firmalar aracılığıyla dünya genelinde hala hüküm sürmektedir. Belçika sömürgeciliği ve bağımsızlık sonrası dönemde devam eden dış müdahaleler sebebiyle kronik hale gelen siyasi kaos, iç savaş, ekonomik istikrarsızlık, yolsuzluk, kayıt dışı ekonomi, eğitimsizlik ve nitelikli işgücü yetersizliği, maden zengini Kongo'yu bitap düşürmüştür.

Anlaşılan, Afrika'nın Don Kişot'u Félix Tshisekedi de üç devle savaşmaya devam edecektir: adaletsizlik, korku ve cehalet...

Siyasi İstikrar Kalıcı Hale Gelir Mi?

Güçlü komşuların müdahalesi ve küresel güçlerin çıkar kavgaları, etnik çeşitliliğin fazla olduğu yüz milyon nüfuslu Kongo'nun yönetilmesini daha da zorlaştırmaktadır. Ayrılıkçı terör faaliyetlerinin yarattığı kaosa ve ekonomik sorunlara rağmen, 2018'de ilk kez bir sivil hükümetin iktidarı barışçıl şekilde başka bir sivil hükümete devretmesi, adeta kasırga ortasında savrulup duran ülkede tükenen umutların yeşermesine yol açmıştır. Güçlü bir siyasi aile geçmişine sahip Felix Tshise-kedi'nin yükselişi, Ocak 2024'te devlet başkanı olarak ikinci dönemine başlaması ve Mayıs 2024'te hükümetin de kurularak belirsizliğe son verilmesi politik stabilizasyon açısından önemli bir gelişme olmuştur.

Ancak, ABD'de yaşayan muhalif siyasetçi Christian Malanga önderliğindeki bazı Kongolu ve yabancı unsurların dahil olduğu başarısız askeri darbe girişimi ülkeyi sarsmıştır. 2017'de Brüksel'de sözde Yeni Zaire'yi ve sürgünde hükümetini kuran C. Malanga 29 Mayıs 2024'te gerçekleşen söz konusu darbe girişimi sırasında öldürülmüştür.

Darbenin; Kongo'da Çin'i ve Rusya'yı frenlemek isteyen ABD, hatta bizzat Apple tarafından desteklendiği ileri sürülmüştür. Zira Rusya, elmas madenciliği başta olmak üzere Kongo'daki yatırımlarını ve özel güvenlik şirketi Wagner eliyle ülkenin doğu kesimlerindeki faaliyetlerini arttırmakta; Çin de özellikle lityum batarya teknolojisi için gerekli kritik madenler nedeniyle konumunu sağlamlaştırmaktadır.

Buna karşılık Kinşasa'da; Ruanda'da aktif olan ABD'nin bu ülke ve ayrılıkçı gruplar marifetiyle Kivu bölgesindeki madenlerin aslan payını kaptığına ilişkin yaygın bir kanaat mevcuttur. Günlük yaşamda ve ticaretle doların kullanıldığı Kongo'da askeri bir varlığı olmasa da ABD'nin gücü ülkenin her bir köşesinde hissedilmektedir.

Aynı şekilde, küreselleşmenin yol verdiği uluslararası markalar ve zincirler, yani McDonalddlaşma da Kongo'ya hakimdir.

Bu arada, bir İtalyan firmasının inşa edilen, Batılı ülkelerin de ihtiyaç duyduğu maden bölgelerinden geçen demiryolunun Çin'e devredilmesi ve aynı şekilde Kongo ile Tanzanya arasındaki milyarlarca dolarlık demiryolu projesinin ABD yerine Çin'e verilmiş olması da ABD'ye duyulan antipatiyi yansıtmaktadır.

Kongo yönetimi, darbe girişimi sonrasında ulusal güvenliği arttırma meselesine ve otoritesini zayıflatan eylemlere karşı daha duyarlı hale gelerek, idam cezasını yeniden uygulama kararı almıştır. Esasen, darbe girişimi öncesinde askeri bütçede %105 oranında artışa gidilerek bu konuda, Rusya ile harp eden Ukrayna bile aşılmış, Güney Afrika ve Çin'den S-İHA tedarik edilmiş, Rusya ile silah anlaşması yapılmış, bir Türk firması ile de 2020'den beri bekletilen Hızır MRAP zırhlı araç alım sözleşmesi imzalanmıştır.

Türkiye ile Kongo Demokratik Cumhuriyeti arasındaki İlişki

Ülkemizin son yıllarda Afrika'ya yönelik artan ilgisi paralelinde Kongo ile siyasi ilişkilerimiz de gelişmektedir. Ticari ilişkiler ise 2000'lerden itibaren artış trendine girse de genelde dalgalı bir seyir izlemiştir.

Oldukça düşük düzeyde olan karşılıklı ticaretimiz, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması ile Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşmalarının 2022'de imzalanması üzerine artmaya başlamıştır. Bu kapsamda, Türkiye'nin Kongo'ya ihracatı yükseliş eğiliminde olup; 2020'de 57,3 milyon dolar iken 2023'te 174 milyon dolar olmuş, 2024'ün ilk on bir ayı itibarıyla da 134 milyon seviyesinde gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin bu ülkeden 2015'te yaptığı 131 milyon dolarlık rafine bakır satın alımı dışında geçmiş yıllarda kayda değer bir ithalatı bulunmamaktadır. Türkiye'den bu ülkeye en çok inşaat demiri, demir-çelik borular, prefabrik yapılar, kablo, tavuk eti, mobilya, ağaçtan eşya, konteynerler, inşaat aksamı ve makarna ihraç edilmekte; Kongo'dan da zaman zaman kakao, rafine bakır, altın, işlenmemiş kurşun, kauçuk, yuvarlak ve uzun ağaçlar ithal edilmektedir.

Halkın genelinin alım gücü her ne kadar düşük düzeyde olsa da kalabalık nüfusu ve Orta Afrika'da stratejik bir konumda bulunması, Kongo'yu ihracatçılarımız için önemli bir pazar haline getirmektedir. Yaşadığı istikrarsızlığa rağmen fırsatlarla dolu engin bir coğrafya olarak karşımızda durmaktadır.

Kongo'da ihtiyaç duyulan potansiyel sanayi ürünleri; iş ve maden makineleri, otomotiv ana ve yan sanayi, demir-çelik, elektrikli makineler, kablolar, inşaat malzemeleri ve tekstil ürünlerinden oluşmakta olup, bu sektörlerde dört milyar dolarlık ithalat yapılmaktadır. Ülkemiz için madencilik, savunma sanayi, inşaat, enerji ve tarım başta olmak üzere pek çok sektörde yatırım imkânı da söz konusudur.

Halihazırda Türk şirketleri ise ticaret, savunma sanayi, madencilik, spor, altyapı ve üstyapı alanlarında faaliyet göstermektedir. Bu potansiyelin geliştirilebilmesi için Kongo üzerinde güç

çekişmesi içinde olan küresel güçlerin politikalarının iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Nitekim, Afrika kıtasındaki ticaret hacmini 20 milyar doların üzerine çıkartan Rusya'nın mevcudiyeti, başta ABD ve Fransa olmak üzere Batılı ülkeleri rahatsız etmektedir. Bu ülkeler; Çin'in yanında artık Rusya'yı da baskılamaya yönelik girişimleri, dış politika hedefleri arasına dahil etmiştir.

Türkiye olarak sömürgecilik geçmişimizin olmasını ve Türk iş insanlarının tecrübe avantajını iyi kullanarak Kongo üzerinde çekişen devletler arasında denge sağlayacak ve çatışmaya yol açmayacak bir tarzda kendi yolumuzu çizmemizde fayda vardır.

Afrika kıtasının en fazla Katolik nüfuslu bu ülkesinde Katolik kilisesinin bir ibadet merkezi olmasının yanı sıra eğitim ve sağlık gibi temel hizmetleri de yerine getirdiğini, yani halk üzerinde büyük etkisinin olduğunu, bu durumun çoğu kez halkın siyasi tercihlerini de etkilediğini bilerek hareket edilmelidir. Zira Kongolular dini ritüellerini ihmal etmeyen, dini söylemleri gündelik hayatlarına yansıtan dindar bir halktır. Bu sebeple firmalarımız, ulusal ve yerel düzeydeki yönetim birimlerine ilaveten Katolik kiliseleriyle de sürekli yakın irtibat halinde olmalıdır.

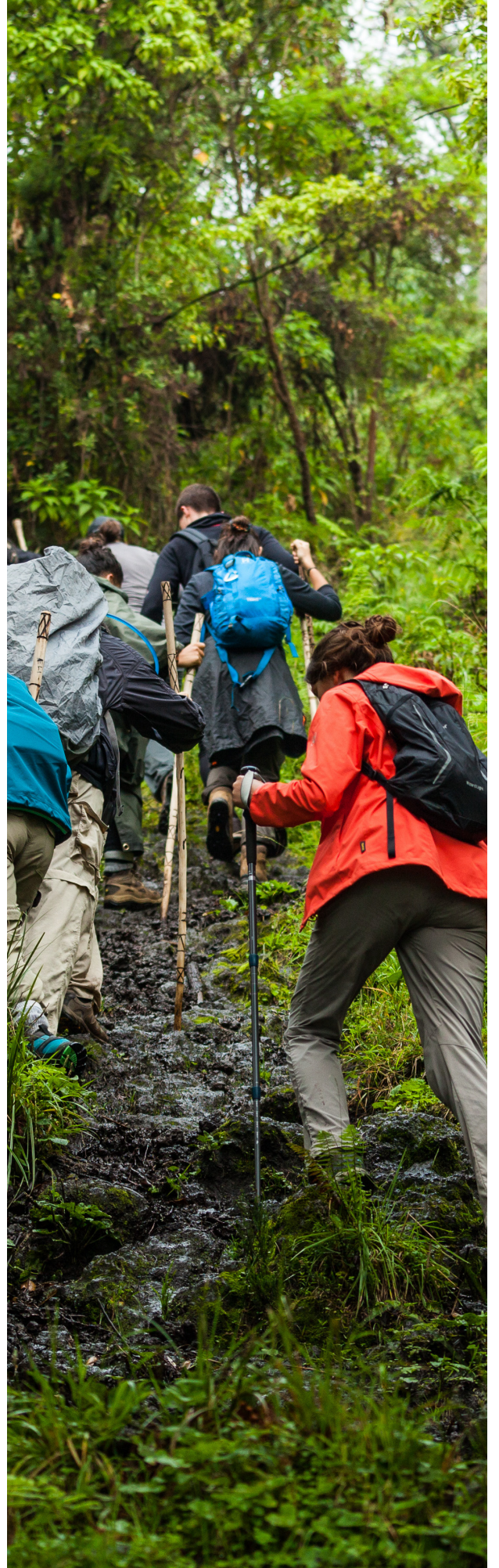
Öte yandan, Kinşasa yönetiminin özellikle yeni silah alımlarıyla savunma kapasitesini güçlendirme hamlesinden istifade etme imkânımız vardır. Zira NATO ülkeleri dışından silah alınmasının ABD nezdinde yaratacağı rahatsızlık nedeniyle Kongo'nun bu sektörde Türk savunma sanayini tercih edebileceği düşünülmektedir. Geniş doğal zenginliklere sahip olan ülkede tarım ve madencilik alanlarında da kazan kazan ilkesine uygun büyük çaplı işlere girişilmesi mümkündür.

Gorilleri İçin len Güzel İnsanlar

Ülkenin geçmişinde; isyanların, ayrılıkçı faaliyetlerin, etnik kapişmaların veya dış müdahalelerin yaşanmadığı bir tek dönem bile olmamıştır. Keşfedilmiş yeraltı zenginliklerinin mali değerinin 24 trilyon dolar olduğu tahmin edilen Kongo zerindeki i, bölgesel ve küresel hesaplaşmalar kolay bitecek gibi de görünmemektedir. Tabii zenginliklerinin pay edilmesine ilişkin sömürü düzeni tam oturuncaya kadar, halkın etnik çeşitliliğinin, çıkar kavgalarının ve derin yoksulluğunun da bu sürece hizmet etmeye devam edeceği anlaşılmaktadır.

Virunga'da; Kongo'nun tertemiz ve cesur yürekli insanların gorillerini ve doğal yaşamı korumak için kendi hayatlarını riske ederek sergiledikleri eşsiz bir direniş hikayesi izlemiştik. Belgeselin bir yerinde muzungunun ağzından kaçırdığı "o aptal gorillerin ne önemi var ki, halbuki petrolün kaç para ettiğini hepimiz biliyoruz" cmleri, Batılıların kıtaya merhametten ve sevgiden uzak, sırf menfaat için bizzat vahşet yaratan bir tarzda nasıl reklendiğini zetlemekteydi. Sanki, Batı'nın sözüm ona gelişmişliğinin ardında bilim ve teknolojidenden çok koloni döneminden kalma haksız birikimin payının olduğunu da gizliden gizliye ifşa ediyordu.

Türkiye'nin; sadece siyaset, ticaret ve yatırım için değil, Türk milletinin bilinçaltındaki nizamı alem anlayışının gereği olarak da Kara Kıta'nın mazlum insanların ve doğal yaşamının yanında olması tarihi, kutsi ve etik bir zorunluluk olsa gerek.

EK TABLO VE GRAFİKLER

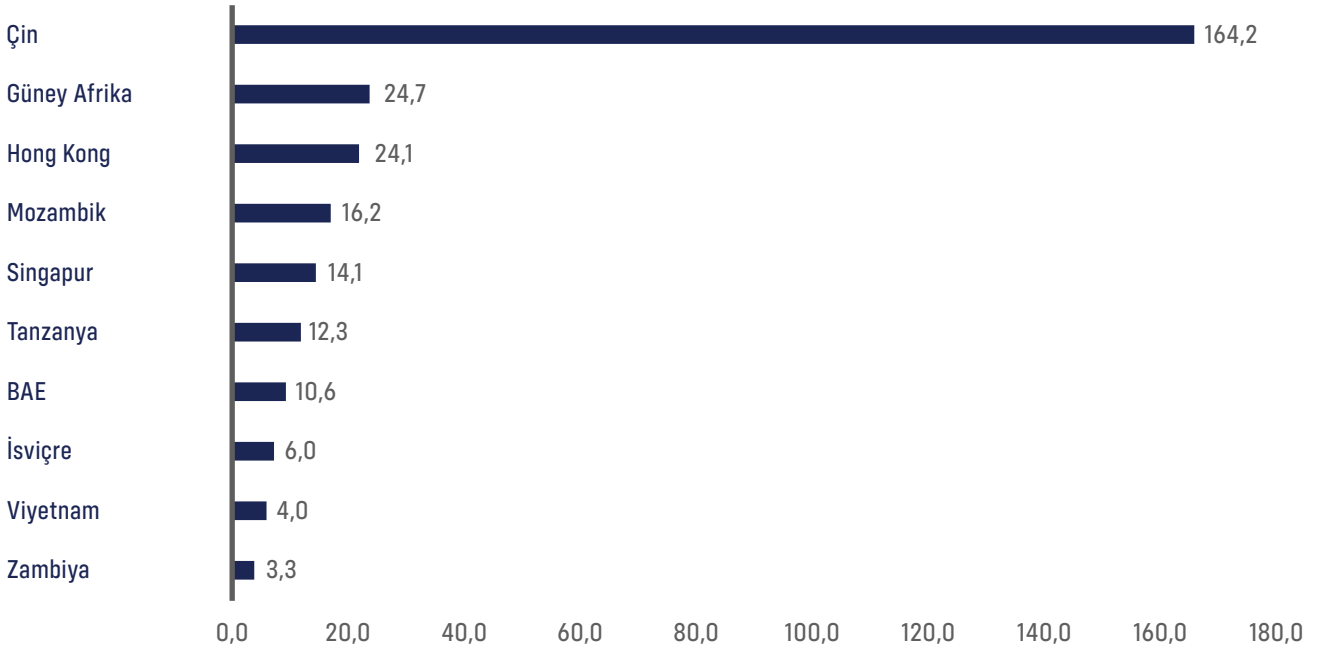
Makroekonomik Göstergeler ve Tahminler:

GÖSTERGE	DEĞER	2022	2023	2024
GSYH (cari fiyatlarla)	Milyar USD	65,768	66,923	72,483
Büyüme	%	8,77	8,36	4,71
Nüfus	Milyon Kişi	96,8	100	103,2
Kişi Başı Gelir	USD	679,4	669,6	702,4
Enflasyon	%	9,3	19,9	17,8
Bütçe Dengesi / GSYH	%	14,3	14,4	11,5
Cari Dengesi / GSYH	%	-4,9	-6,3	-4

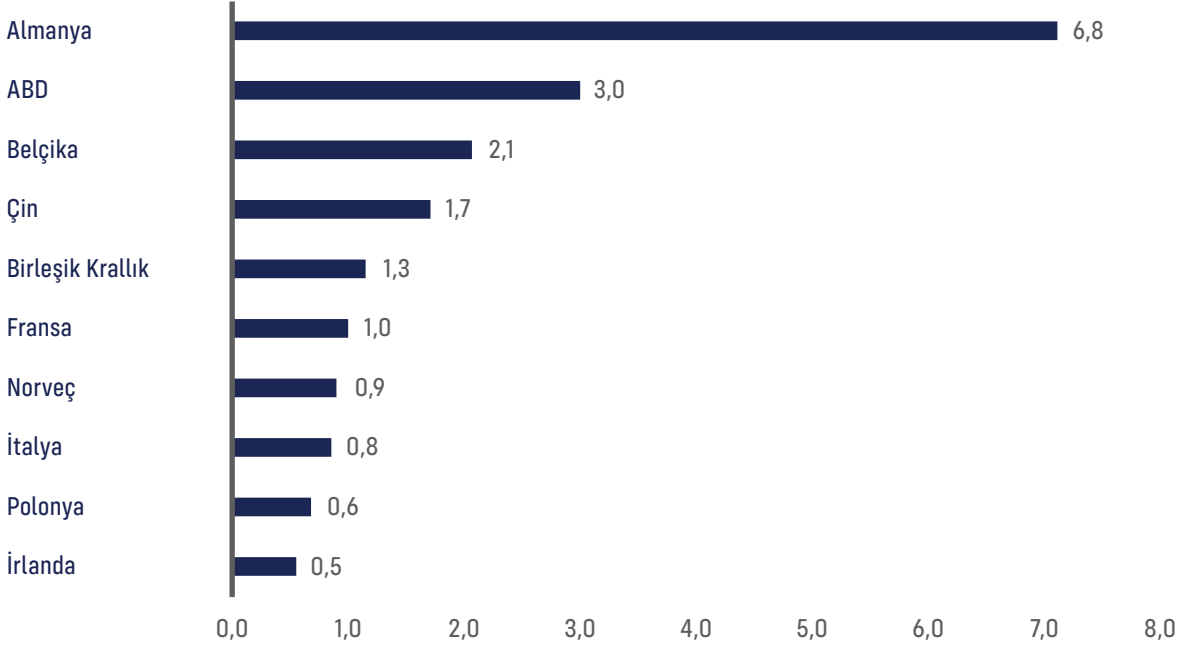
Kaynak: IMF Küresel Ekonomik Görünüm Ekim 2024,

*: Tahmin

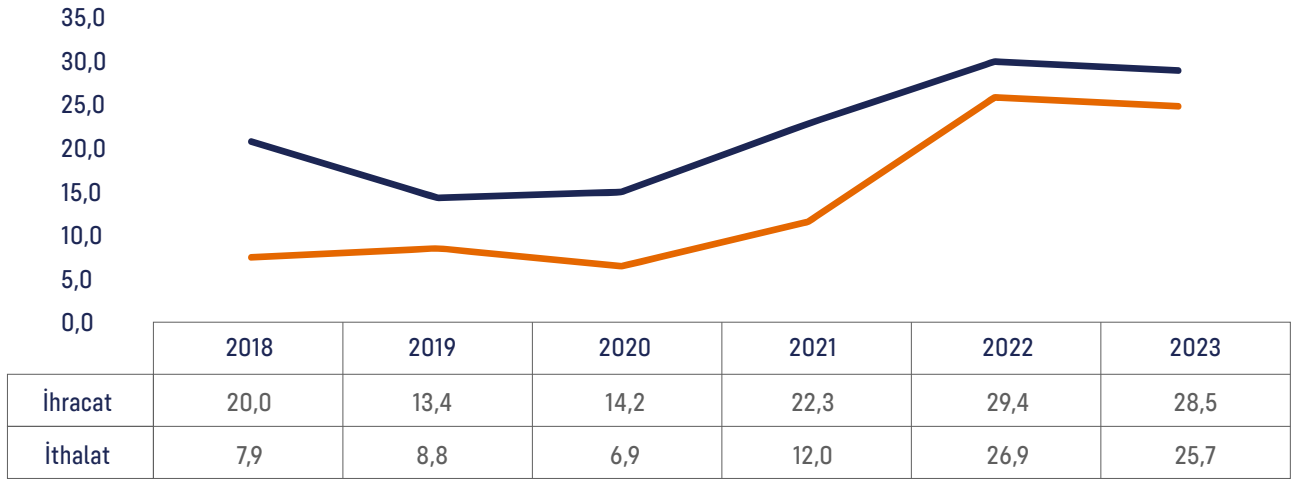
Kongo DC İhracatının Ükelere Dağılımı (Milyar USD, 2023)

Kongo DC İthalatının Ükelere Dağılımı (Milyar USD, 2023)

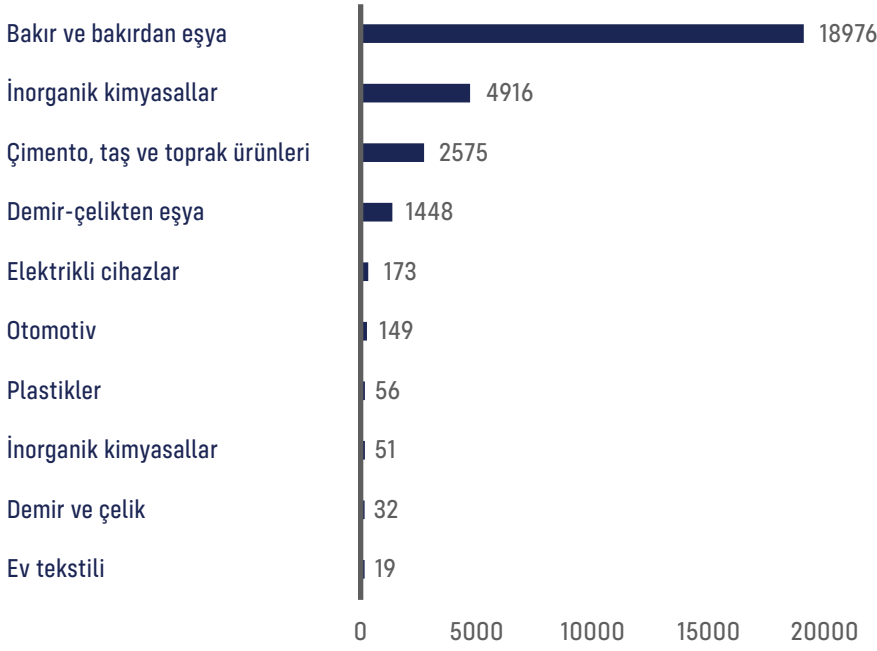
Kongo DC Dış Ticareti (Milyar USD)

Kaynak: Trademap

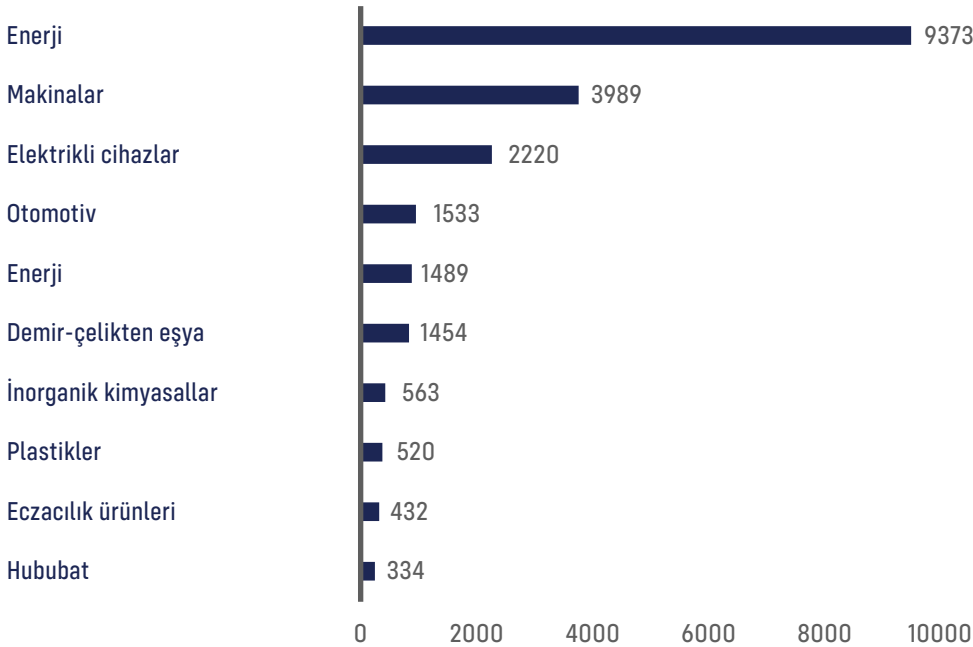
İhracat İthalat

Kongo DC İhracatı (2023, Milyon USD)

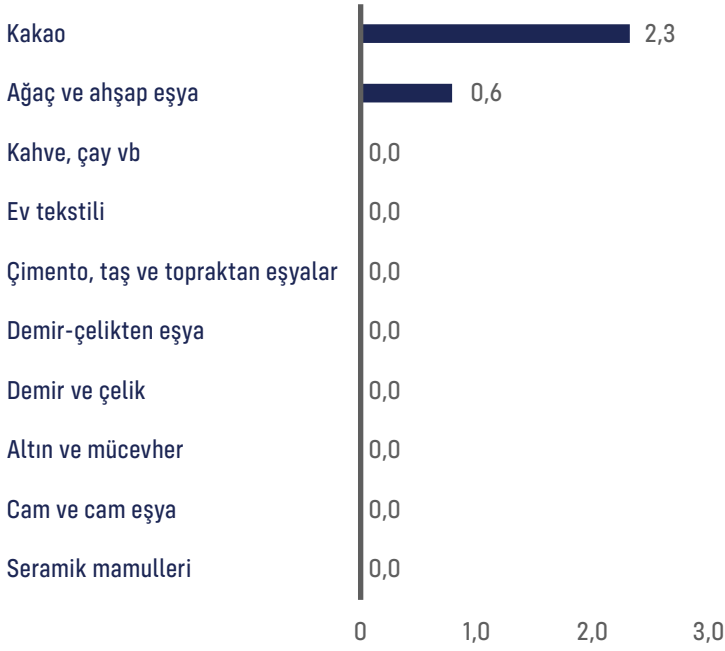
Kaynak: Trademap

Kongo DC İthalatı (2023, Milyon USD)

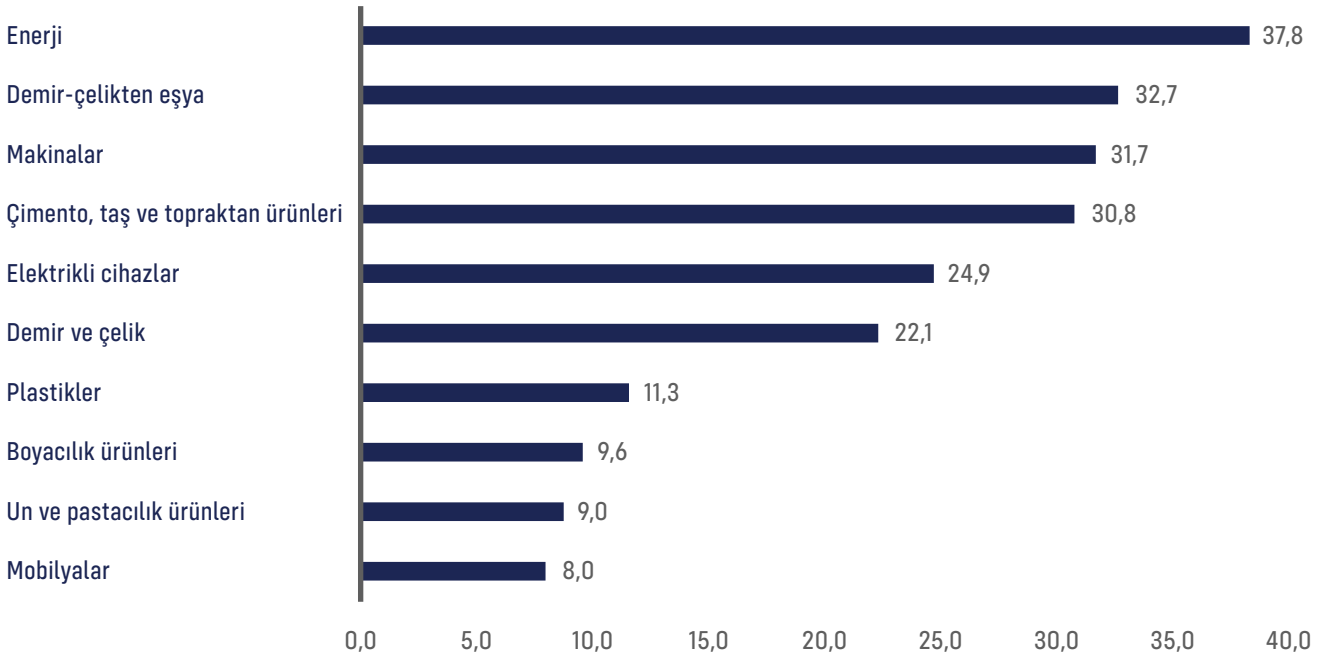
Kaynak: Trademap

Türkiye'nin Kongo DC'den İthalatı (2023, Milyon USD)

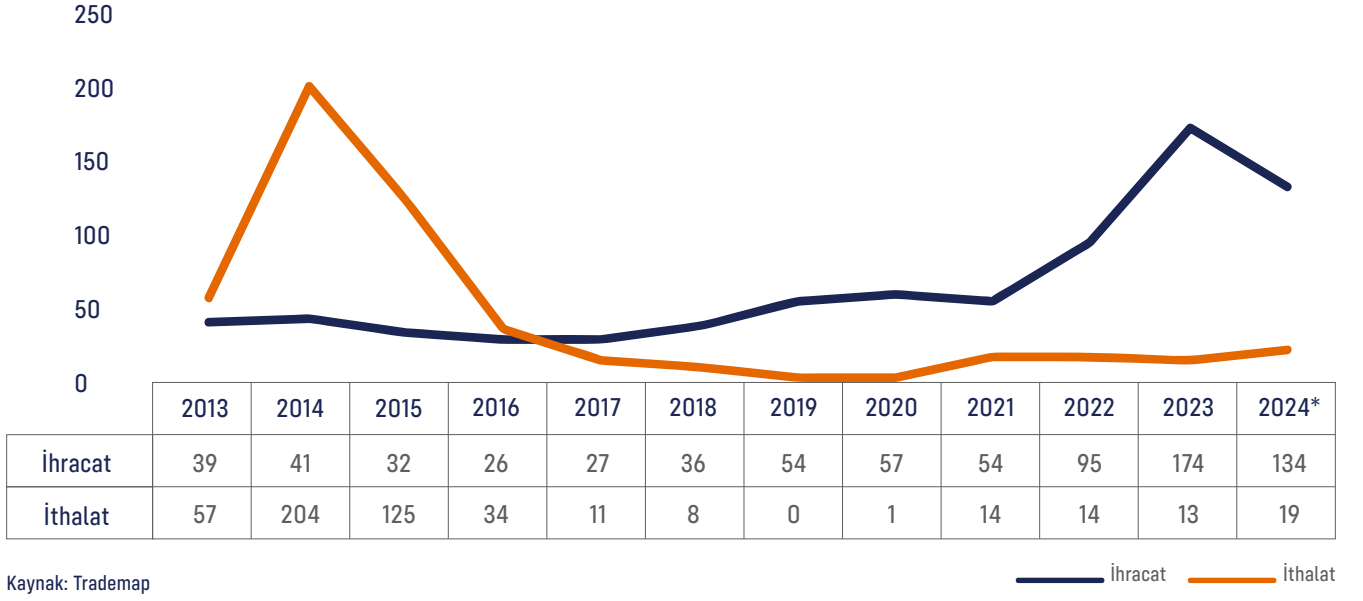
Kaynak: Trademap

Türkiye'nin Kongo DC'ye İhracatı (2023, Milyon USD)

Kaynak: Trademap

Türkiye-Kongo DC Dış Ticareti (Milyon USD)

#İşimizTicariDiplomasi
#BusinessDiplomacy

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

Huzur Mahallesi, Azerbaycan Caddesi
Skyland Sky Office No: 4 B Blok Kat: 21-22
Seyrantepe 34475 Sarıyer/İstanbul

 /deikiletisim | www.deik.org.tr